

M a l i a r i j a

Maliarija yra gyvybei grėsminga liga, kurią sukelia keturių rūšių pirmuonys-plazmodijai. Maliarija yra plačiai paplitusi Afrikos, Azijos, Lotynų Amerikos valstybėse. Pasaulio sveikatos organizacijos duomenimis, pasaulyje yra daugiau kaip 100 šalių, kuriose galima užsikrėsti maliarija. Kasmet užregistruojama 300 – 500 mln. klinikinių maliarijos atvejų. Per metus visame pasaulyje nuo šios ligos miršta 1,5 – 2,7 mln. žmonių, iš jų 1 mln. – vaikų iki 5 metų amžiaus. Kiekvienais metais ja suserga daugiau kaip 10 tūkst. turistų, iš kurių apie 1 proc. miršta nuo tropinės maliarijos. Lietuvoje kasmet keli žmonės suserga įvežtine maliarija. Žmogaus organizme parazituoja 4 maliarijos sukėlėjų rūšys: *P.vivax*, *P.ovale* – trečiadienės, *P.malariae* – ketvirtadienės, *P.falciparum* - tropinės maliarijos sukėlėjai. Infekcijos šaltinis yra sergantis maliarija ar sveikas plazmodijų nešiotojas.

Kaip užsikrečiama maliarija?

Paprastai maliarijos sukėlėjas plinta transmisiniu būdu (perneša Anohpeles genties uodai). Užkratas gali būti perduotas transfuziniu būdu: donoras (parazitų nešiotojas) per užkrėtus instrumentus. Endeminėse vietovėse pasitaiko ir įgimtos maliarijos atvejų, kai parazitai užkrečia vaisių per pažeistą placentą ar gimdymo metu.

Uodai užsikrečia įkandę sergantį maliarija žmogų ir kartu su krauju įsisiurbę maliarijos sukėlėjų. Kuo aukštesnė aplinkos temperatūra, tuo greičiau vystosi maliarijos parazitai uodo organizme ir uodas (po 7–45 dienų) tampa pavojingas žmogui. Užsikrėtęs uodas, įkąsdamas sveiką žmogų, kartu su savo seilėmis įleidžia ir daugybę maliarijos sukėlėjų. Maliarijos sukėlėjai kraujo srove patenka į kepenų ląsteles, vėliau į kraują ir eritrocitus. Eritrocituose sukėlėjai dauginasi, jiems sproguos, į kraują patenka nauji parazitai, kurie vėl skverbiasi į sveikus eritrocitus. Masinio eritrocitų žuvimo metu į kraują patekę sukėlėjai ir nuodingi jų apykaitos produktai sukelia karščiavimo arba charakteringus maliarinio drugio priepuolius.

Ligos simptomai

Tam tikrą laiką žmogus jokių negalavimų nejaučia. Šis ligos periodas, vadinamasis inkubacinis periodas, trunka nuo vienos iki kelių savaitių, kartais daugiau kaip metus. Tai priklauso nuo sukėlėjo rūšies. *P.vivax* ir *P.ovale* dalis parazitų lieka kepenyse ir formuoja taip vadinamus snaudžiančius židinius, kurie vėliau sukelia recidyvus (ligos paūmėjimai).

Paprastai maliarija prasideda būdingu karščiavimo priepuoliu. Priepuoliai gali kilti kas 48–72 valandas, tai nulemia sukėlėjo rūšis. Kai ligos eiga netipiška, priepuoliai gali kartotis ir dažniau. Priepuolis prasideda šalčio krėtimu. Ligonis negali sušilti net šiltai apsirengęs ar apsiklojęs antklode. Labai greitai po šalčio krėtimo pakyla temperatūra iki 40–41 °C, atsiranda stiprūs galvos, raumenų skausmai, kartais pykinimas, vėmimas. Atsiradus labai aukštai temperatūrai, ligonį

pradedą troškinti, oda pasidaro sausa ir karšta, veidas parausta, kartais atsiranda traukuliai, kliesdesys, sąmonės pritemimas. Karščiavimas tęsiasi 3–4 valandas, po to temperatūra krinta, ligonis gausiai prakaituoja, jaučia silpnumą. *

*„Užkrečiamųjų ligų ir AIDS centro“ informacija

[Lietuvos medicinos bibliotekos](#) sudarytame literatūros sąrašė pateikiami šaltiniai iš bibliotekos [el. katalogo](#) abėcėlės tvarka lietuvių, anglų ir rusų kalbomis. Leidinius galima užsakyti elektroniniu būdu iš namų ir atsiimti bibliotekoje. Taip pat rekomenduojame naudotis bibliotekos [duomenų bazėmis](#), kuriose rasite daugiau informacijos dominančia tema.

Informacijos paieškos subtilybių galite išmokti Lietuvos medicinos bibliotekos rengiamuose [kursuose](#).

Kilus klausimams galite kreiptis: el. paštu klauskite@lmb.lt, tel.: (8~5) 261 73 96

 knyga

 straipsnis

 rankraščiai

 elektroniniai ištekliai

 projekcinė ir vaizdo medžiaga

 A force for change: The Global Fund at 30 months / The Global Fund, to Fight AIDS, Tuberculosis and Malaria. - Geneva, 2002. - 70 p. - ISBN 92-9224-000-5

 A global strategy for malaria control / World Health Organization. - Geneva, 1993. - x, 30 p. - ISBN 92-4-156161-0

 Advances in malaria chemotherapy : report of a WHO scientific group / World Health Organization. - Geneva, 1984. - 218 p. - (WHO technical report series ; 711). - ISBN 92 4 120711 6

 Afrikoje žolėmis gydoma maliarija : Laimis Akramas, gydytojas, klinikinis provizorius, dalijasi mintimis apie Tanzanijoje paplitusį gydymą žolėmis : [pokalbis] // **Medicinos ir farmacijos žinios**. - 2004, Nr. 12, p. 20 - 21.

 Applied field research in malaria in Africa : consultation, 24-29 October 1983 / World Health Organization. - Geneva, 1984. - 128 p.

 Ar kinų atrastos vaistažolės padės laimėti kovą prieš maliariją? // **Sveikatos ABC**. - 2004, Nr. 11, p. 52.

 Assessment of the safety of artemisinin compounds in pregnancy : report of two joint informal consultations convened in 2006 / World Health Organization. - Geneva, 2007. - iv, 19 p. - ISBN 978 92 4 159611 4

 Atostogos - ne vien malonumas : [pokalbis su Užkrečiamųjų ligų profilaktikos ir kontrolės sk. vyr. specialiste Nadežda Abolichina / užrašė] Aida Valinskienė // **Respublika**. - 2009, geg. 18, p. 16.

 Atšilus orams - pavojingos ligos // **Lietuvos medicinos kronika**. - 2009, bal. 29, p. 3.

 Basic malaria microscopy / World Health Organization. - Geneva, 1991. - t.

 Basic malaria microscopy / World Health Organization. - 2nd ed. - Geneva, 2010. - t.

 Basic malaria microscopy. Pt. 1: Learner's guide. - 2010. - ii-iii, 80 p. - ISBN 978-92-4-154782-6

 Basic malaria microscopy. Pt. 2: Tutor's guide. - 2010. - ii-iii, 50 p. - ISBN 978-92-4-154791-8

 b-z-z-z, cakt! / konsultuoja Kauno visuomenės sveikatos centro vyr. specialistė Irina Bulsienė // **Tavo vaikas**. - 2010, Nr. 8, p. 82-83.

 Chemotherapy of malaria / World Health Organization. - Geneva, 1981. - 261 p. - ISBN 92-4-140027-7

16 **Chemotherapy of malaria** / World Health Organization. - Geneva, 1986. - vi, 261 p. - ISBN 92-4-140127-3

 Entomological field techniques for malaria control / World Health Organization. - Geneva, 1992. - t.

 Executive Board. 103rd session Geneva, 25 January to 1 February 1999 : resolutions and decisions annexes / World Health Organization. - Geneva, 1999. - xiii, 62 p.

 Final report of the external evaluation of roll back malaria : achieving impact: roll back malaria in the next phase. - Liverpool, 2002. - xiv, 134, [93] p.

- **Final report of the external evaluation of roll back malaria** [Elektroninis išteklius]. - [S.l., s.a.]. - 1 elektron. opt. diskas
- **Global plan for insecticide resistance management in malaria vectors** : executive summary / World Health Organization. - Geneva, 2012. - 22 p.
- **Global plan for insecticide resistance management in malaria vectors** / World Health Organization. - Geneva, 2012. - 130 p. - ISBN 978 92 4 156447 2
- **Guidelines for the treatment of malaria** / World Health Organization. - Geneva, 2006. - viii, 253 p. - ISBN 92 4 154694 8
- **Guidelines for the treatment of malaria** / World Health Organization. - 2nd ed. - Geneva, 2010. - xi, 194 p. - ISBN 978 92 4 154792 5
- **Health a key prosperity** : success stories in developing countries / [World Health Organization]. - Geneva, 2000. - 106, [2] p.
- **Health research with developing countries. Vol. 3: Parasitology** : overview of EC supported joint research projects. - 1997. - 410 p. - ISBN 92-827-8646-3
- **Iš Afrikos - su pražūtingu užkratu** / Alvydas Ziabkus // **Lietuvos rytas**. - 2007, gruod. 4, p. 3.
- **Iš tolimų kelionių - užsikrėtus maliarija** : [pokalbis su Užkrečiamųjų ligų ir AIDS centro epidemiologe Aušra Bartulienė / užrašė] Genė Silickienė // **Respublika**. - 2012, rugpj. 6, p. 12.
- **Kas yra maliarija?** / A. Marcinkutė // **Medinfo**. - 2004, Nr. 4, p. 32-34.
- **Keliautojų irgi tyko ligos** / Jurgita Vasiliauskaitė-Treinavičienė // **Sveikas žmogus**. - 2010, Nr. 5, p. 19.
- **Keliautojų karščiavimo sindromas** / Lina Pilkauskaitė // **Internistas**. - 2004, Nr. 6, p. 35 - 37.
- **Kraujo ištroškę parazitai - grėsmė keliautojams** : [pokalbis su Vilniaus visuomenės sveikatos centro Užkrečiamųjų ligų profilaktikos ir kontrolės sk. ved. pavaduotoja Biruta Zdanevičienė / užrašė] Danutė Jonušienė // **Lietuvos rytas**. - 2011, bal. 23, priedas "Gyvenimo būdas", p. 12, 13.
- **Malaria & children** : progress in intervention coverage / UNICEF. - Geneva, 2007. - v, 69 p. - ISBN 978-92-806-4184-4
- **Malaria a manual for community health workers** / World Health Organization. - Geneva, 1996. - ix, 46 p. - ISBN 92-4-154491-0
- **Malaria border coordination meeting** : report on a WHO intercountry meeting, Dushanbe, Tajikistan, 1-2 June 2001 / World Health Organization. Regional Office for Europe. - Copenhagen, 2001. - 22 p.
- **Malaria control and national health goals** : report of the seventh Asian malaria conference / World Health Organization. - Geneva, 1982. - 68 p. - ISBN 92-4-120680-2
- **Malaria control as part of primary health care** : report of a WHO study group / World Health Organization. - Geneva, 1984. - 73 p. - (WHO technical report series ; 712)
- **Malaria control in complex emergencies** : an inter-agency field handbook / World Health Organization. - [Geneva], 2005. - xxiv, 218 p. - ISBN 92 4 159389 X
- **Malaria control in humanitarian emergencies** : an inter-agency field handbook / World Health Organization. - 2nd ed. - Geneva, 2013. - xxv, 220 p. - ISBN 978 924 154865 6
- **Malaria rapid diagnostic test performance** : results of WHO product testing of malaria RDTs: round 1 (2008) / World Health Organization. - Geneva, 2009. - vi, 98 p. - ISBN 978-92-4-159807-1
- **Malaria vaccine development** : a multi-immune response approach / editor Stephen L. Hoffman. - Washington, 1996. - X, 310 p. - ISBN 1-55581-111-6
- **Malaria vector control and personal protection** : report of a WHO study group / World Health Organization. - Geneva, 2006. - vi, 62 p. - (WHO technical report series ; 936). - ISBN 92 4 120936 4
- **Maliarija - rimta grėsmė egzotikos mėgėjams** : [pokalbis su KMU Infekcinių ligų klinikos vadovu prof. Alvydu Laiškoniū / kalbėjosi] gyd. Antanas Jankauskas // **Profilaktinė medicina ir sveikata**. - 2003, Nr. 2, p. 12.
- **Maliarija** / A. Laiškonis // **Kritinės organizmo būklės ir jų gydymas**. - P. 143-151.
- **Maliarija** / R. Matulionytė // **Infekcinių ligų vadovas**. - P. 629-641.
- **Maliarija** / Raimonda Matulionytė // **Gydymo menas**. - 2010, Nr. 3, p. 20-22.
- **Maliarija** / Raimonda Matulionytė // **Gydymo menas**. - 2010, Nr. 4, p. 31-32.
- **Maliarija** / Raimonda Matulionytė // **Gydytojo žurnalas**. - 2005, Nr. 5, p. 57-61.
- **Maliarijos klausimas Lietuvos TSR** [Rankraštis] : disertacinis darbas medicinos mokslų kandidato laipsniui įgyti / A. Jurgelionis. - Vilnius, 1949. - 190 lap.

- **Maliarijos patogenezės ypatumai** / Louis H. Miller, Dror I. Baruch, Kevin March, Ogobara K. Doumbo // **Laboratorinė medicina**. - 2003, Nr. 4, p. 45-52.
- **Maliarijos klausimas Lietuvos TSR** [Rankraštis] : disertacinis darbas medicinos mokslų kandidato laipsniui įgyti / A. Jurgelionis. - Vilnius, 1949. - 190 lap.
- **Maliarijos patogenezės ypatumai** / Louis H. Miller, Dror I. Baruch, Kevin March, Ogobara K. Doumbo // **Laboratorinė medicina**. - 2003, Nr. 4, p. 45-52.
- **Management of severe and complicated malaria** : a practical handbook / H.M. Gilles. - Geneva, 1991. - vi, 56 p. - ISBN 92 4 154436 8
- **Management of severe malaria** : a practical handbook / World Health Organization. - 2nd ed. - Geneva, 2000. - vii, 69 p. - ISBN 92 4 154523 2
- **Management of severe malaria** : a practical handbook / World Health Organization. - 3rd ed. - Geneva, 2012. - 83 p. - ISBN 978 92 4 154852 6
- **Partnerships for malaria control: engaging the formal and informal private sectors** / World Health Organization. - Geneva, 2006. - ix, 82 p. - ISBN 92 4 156334 6
- **Pavojingiausia gyvybei - tropinė maliarija** : [pasakoja Klaipėdos universitetinės ligoninės 2-ojo Infekcinių ligų sk. ved. Stanislovas Stropus / užrašė] Natalija Voronaja // **Lietuvos medicinos kronika**. - 2008, saus. 23, p. 9.
- **Pavojingų ligų spastuose** / Eglė Petkutė // **Kauno diena**. - 2007, gruod. 11, p. 7-8.
- **Practical chemotherapy of malaria** : report of a WHO scientific group / World Health Organization. - Geneva, 1990. - 141, [3] p. - (WHO technical report series ; 805). - ISBN 92-4-120805-8
- **Prevention of cross-border transmission of malaria** : report on a WHO coordination meeting, Baku, Azerbaijan, 24-25 August 1999 / World Health Organization. Regional Office for Europe. - Copenhagen, 1999. - 21 p.
- **Prieš pradedant krautis atostogų lagaminus** : [pasakoja Vilniaus visuomenės sveikatos centro Užkrečiamųjų ligų profilaktikos ir kontrolės sk. vyr. specialistė Nadežda Abolichina] // **Sveikatos ABC laikraštis**. - 2009, geg. 8 - 22 (Nr. 9), p. 10-11.
- **Putting people and health needs on the map** / World Health Organization. - Geneva, 2007. - 54, [3] p. - ISBN 978 92 4 156337 6
- **RBM advocacy guide** / World Health Organization, Global Partnership to Roll Back Malaria. - [Geneva, 2000. - 58 p.
- **Regional strategy: from malaria control to elimination in the WHO European region, 2006-2015** / World Health Organization. Regional Office for Europe. - Copenhagen, 2006. - vii, 39 p.
- **Roll back malaria partnership meeting for Central Asian Republics and Kazakhstan** : report on a WHO meeting, Tashkent, Uzbekistan, 8 June 1999 / World Health Organization. Regional Office for Europe. - Copenhagen, 1999. - 26 p.
- **Roll Back Malaria (RBM) action at country level** : country updates : October 1998-June 2000 / World Health Organization. - Geneva, 2000. - 80 p.
- **Second Interregional Malaria Coordination Meeting** : report on a WHO coordination meeting, Baku, Azerbaijan, 31 May-1 June 2000 / World Health Organization. Regional Office for Europe. - Copenhagen, 2000. - 18 p.
- **Sources and prices of selected products for the prevention, diagnosis and treatment of malaria** / World Health Organization. - [Geneva], 2004. - vi, 59 p. - ISBN 92 4 159250 8
- **Studentas egzotiškoje šalyje užsikrėtė maliarija** / Beata Bukotaitė // **Lietuvos rytas**. - 2002, spal. 30, priedas "Sostinė", p. 5.
- **Su cheminiu vėzdu - prieš maliariją** // **Ekstra sveikata**. - 2005, Nr. 5, p. 40.
- **Sveikatos priežiūra laivuose** : mokomoji knyga / Jonas Šalyga, Geriuldas Žiliukas. - Klaipėda, 2011. - 190, [1] p. - ISBN 978-9955-18-594-9
- **The biology of malaria parasites** : report of a WHO scientific group / World Health Organization. - Geneva, 1987. - 229 p. - (WHO technical report series ; 743). - ISBN 92 4 120743 4
- **The roll back malaria** / World Health Organization. - Geneva, 2004. - 13 p.
- **The use of antimalarial drugs** : report of a WHO informal consultation, 13-17 November 2000 / World Health Organization. - Geneva, 2001. - 141 p.
- **The World health report ... 1999: Making a difference**. - 1999. - xxi, 122 p. - ISBN 92-4-156194-7

- **Tropinės ir keliautojų ligos** : mokomoji knyga / Alvydas Laiškonis. - 2-asis papild. leid. - Kaunas, 2010. - 231, [1] p. - ISBN 978-9955-15-162-3
- **UNITAID annual report 2009** / World Health Organization. - Geneva, 2009. - 94 p.
- **Uodų pernešama sunkia liga į Lietuvą dažniausiai parplukdo jūreiviai** : [pokalbis su gyd. parazitologe Aušra Bartulienė apie maliariją / kalbėjosi] Lina Lileikienė // **Sveikatos gidas**. - 2004, birž. 22, p. 2.
- **Uodų platinama liga į Lietuvą dažniausiai parplukdo jūreiviai** / [pateikiama ULPKC gyd. parazitologės Aušros Bartulienės nuomonė] // **Moters savaitė**. - 2004, Nr. 30, p. 23.
- **Uodų platinamos ligos** / Milda Žygutienė // **Slauga. Mokslas ir praktika**. - 2008, Nr. 7/ 8, p. 30-31.
- **Užkrečiamųjų ligų epidemiologijos pagrindai** : universiteto vadovėlis / Auksė Mickienė, Daiva Vėlyvytė, Kęstutis Žagminas, Marija Vida Bareišienė, Alvydas Laiškonis, Evelina Pukenytė. - Kaunas, 2012. - 413, [3] p. - ISBN 978-9955-15-227-9
- **Vakcinas ir skiepėjimas** / Vytautas Usonis. - Vilnius, 2010. - 326, [1] p. - ISBN 978-9955-716-84-6
- **Vector control for malaria and other mosquito-borne diseases** : report of a WHO study group / World Health Organization. - Geneva, 1995. - vi, 91, [3] p. - (WHO technical report series ; 857). - ISBN 92-4-120857-0
- **WHO Expert Committee on Malaria** : twentieth report / World Health Organization. - Geneva, 2000. - v, 71 p. - (WHO technical report series ; 892). - ISBN 92 4 120892 9
- **World malaria report 2005** / World Health Organization. - Geneva, 2005. - [6] p.
- **World malaria report...** / World Health Organization. - Geneva, 2005-. - t.
- **World malaria report... 2005**. - 2005. - xxxi, 294 p. - ISBN 92 4 159319 9
- **Борьба с малярией и цели национального здравоохранения** : доклад седьмой азиатской конференции по малярии / Всемирная организация здравоохранения. - Женева, 1985. - 69, [1] p. - (Серия технических докладов ВОЗ ; 680)
- **Борьба с переносчиками малярии и других болезней, передаваемых комарами** : доклад Исследовательской группы ВОЗ / Всемирная организация здравоохранения. - Женева, 1995. - 135 p. - (Серия технических докладов ВОЗ, ISSN 0512-3054 ; 857). - ISBN 5-225-03589-2. - ISBN 92 4 120857 0
- **Глобальная стратегия по борьбе с малярией** / Всемирная организация здравоохранения. - Женева, 1994. - 35, [1] p. - ISBN 5-225-03256-7
- **Достижения в области химиотерапии малярии** : доклад Научной группы ВОЗ / Всемирная организация здравоохранения. - Женева, 1986. - 211 p. - (Серия технических докладов ВОЗ ; 711)
- **Комитет экспертов по малярии** : одиннадцатый доклад / Всемирная организация здравоохранения. - Женева, 1965. - 58 p.
- **Практическая химиотерапия малярии** : доклад Научной группы ВОЗ / Всемирная организация здравоохранения. - Женева, 1993. - 142 p. - (Серия технических докладов ВОЗ, ISSN 0512-3054 ; 805). - ISBN 5-225-01914-5. - ISBN 92-4-120805-8
- **Предупреждение трансграничной передачи малярии** : отчет о координационном совещании ВОЗ, Баку, Азербайджан, 24-25 августа 1999 г. / ВОЗ Европейское региональное бюро. - Копенгаген, 1999. - 24 p.
- **Реализация глобальной стратегии борьбы с малярией** : доклад Исследовательской группы ВОЗ по выполнению глобального плана действий по борьбе с малярией на период 1993-2000 гг. / Всемирная организация здравоохранения. - Женева, 1995. - vi, 83 p. - (Серия технических докладов ВОЗ, ISSN 0512-3054 ; 839). - ISBN 5-225-03271-0. - ISBN 92-4-120839-2